

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor : Reuniunea învățătorilor români dela școalele popor. conf. ort. din protepopiatele arădane I—VII.	REDACTOR : PETRU VANCU învățător.	Manuscrisurile și corespondența se va trimite redact. în Magya- rád, iar abonamentele cassaru- lui I. Groșorean în Galsa-Világos
Comitetul de redacție : Iosif Moldovan, Iuliu Groșorean, Dimitrie Popoviciu, Nicolae Ștef. Ioan Crișan, și Iosif Stanca, învățători.		
Abonament : pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.		

Cuprins Nr. 12 : La chestia planului de învățământ, de *g—n.* Școala și îndreptarea răului social, de *P. F. Dârlea*. Învățăceii și învățătorul (trad.), de *N. Mihulin*. Metodele aplicate de învățătorii noștri la propunerea limbii maghiare, de *I. Crișan*. O propunere, de *T. Chevechean*. O scurtă revizuire asupra înaintării în cultură a omenimii în raport cu educația generală a popoarelor, de *P. Dârlea*. Istoria școlii române din Măderat, de *P. Vancu*. Informațiuni. Revista literară. Tabla de materii.

La chestia planului de învățământ.

Nu se împlineste bine un an de zile dela aplicarea unui plan de învățământ în școalele populare și plângerile se ivesc cu droaia împotriva lui. Și aceste plângeri s'ar ivi întotdeauna, de câte ori s'ar ivi necesitatea schimbării planului. Și încât aceasta necesitate se impune cât de des, plângerile încă se vor ivi proporționat cu aceste schimbări.

Schimbarea se impune. Iar cauzele, ce impun aceasta schimbare, sunt nenumărate. Prima însă e greutatea compunerii unui plan de învățământ, iar de altă parte e și neorientarea învățătorului în ce privește forma și întocmirea acestui plan, fiindcă întocmirea și așezarea materialului lasă mult de dorit.

Știința pedagogică a făcut multe progrese. Pentru aceea e încă foarte departe, de a putea da lamuri precise în toate direcțiunile, ce se referesc la natura și activitatea

spiritului omenesc, care e baza, fundamentul, instrucțiunii și educațiunii. E însuși terenul, pe care trebuie să-l cunoaștem din toate punctele de vedere, dacă voim, ca sămânța, ce se aruncă în acest teren, să poată fi aruncată la timpul și modul potrivit. Fără cunoașterea deplină a acestui teren, nu poate fi vorba de o activitate mănoasă în ale instrucțiunii și educațiunii.

Nefiind cunoscută deplin natura facultăților spirituale, se înțelege de sine, că nici stăvîrirea materialului de învățămînt nu poate fi făcută cu deplină cunoștința de cauză. Decît că, la întocmirea și aranjarea acestuia, în cele mai multe cazuri, nu se ține cont nici măcar de puținele cunoștințe psihologice, ce mult — puțin sunt mai precizate, cu atît mai puțin se ține socotința de stările și împrejurările, în cari trăiește școala. De scop nu mai vorbesc. Acesta se precizează în plan, fără ca materialul indicat spre ajungerea acestui scop, să fie întocmit în conformitate cu scopul, la ajungerea căruia se țintește, căci în plan nu se ia, ce se *poate*, ci ce crede unul și altul, că *trebuie* să știe elevul. Ca și când învățătura stă în mulțimea cunoștințelor neînțelese de elevi și nu în proporția apercepierii lor. Ba chiar nici în acest caz. Pentrucă nu e suficient a fi numai aperatepate din partea elevilor, dar se mai recere, ca elevii să și reflecteze asupra celor aperatepate, formând judecări. Iar aceasta cu atît mai vîrtos, cu cît elevii eșiți din școala poporală, nici cînd nu vor veni în poziția, ca cu pornire dela sine, să reflecteze asupra celor învățate în școală. De aici și cauza, că elevii, cei-ce au cercetat școala regulat, la etatea de 20—25 de ani, abia știu numai numele iscării!

Într'o școală apare lucru ciudat, și chiar supărăcios, dacă se pune întrebare elevului, spre a primi un răspuns în direcție practică, în conformitate cu scopul, ce-l urmărește școala. Iar ciudățenia și supărarea aceasta e deplin motivată. Și e motivată, *pentrucă e greșit a pretinde dela cineva ceva, la ce nu i-ai dat posibilitatea, de a face!*

Dacă luăm în socotința timpul, în care de fapt se

poate țineă prelegere — nu în inchipuiri nebazate — conzumarea materialului suscept în plan nu se poate face nici măcar în cazul, când întreg acesta s'ar predă fără nici o considerare la dezvoltarea puterii de judecată, ci simplaminte s'ar memoriză. Nu, pentrucă școala nu dispune de timpul recerut. Că e pus în plan 34—36 oare pe săptămână, aceasta e adevărat. Dar și aceea e adevărat, că acelea nu s'au pus, ca să se execute, ci numai din simplul motiv, ca să se poată acoperi neputința planului, (Gratulăm pentru sinceritate! Nota Red.) carele geme de greumântul materialului, ce nu se poate împărți nici măcar pe hârtie, ci se ia refugiu la timp fictiv!

Cu orologiul în mână, putem dovedi, că la o prelegere, ce se predă în mod rațional, la o singură clasă se recere cel puțin $\frac{3}{4}$ de oară. Ei, bine, ce să zicem atunci, când pe baza planului de învățământ, nu se vine pe o clasă nici măcar 15 minute? Și ce să zicem mai ales atunci, când materialul în sine e atât de vast, încât nici că se poate împărți în cadrul oarelor de prelegere?

Toate în lume se fac mai mult în formă, mai mult superficial, ca în esență. Și din nefericire nici școala nu e scutită de aceasta boală lipicioasă; și ea încă e judecată nu în fond, ci după formă. Și în cele mai multe cazuri, școala, în care învățământul merge după o mașinărie anumită, e aplaudată. Și e condamnată, care în fond face foarte mult, dar forma lasă de dorit. De aici mâncând, mulțimea învățătorilor iau în activitatea lor direcția acestui mod de gândire; mai ales, că nici nu li-se dă posibilitatea, de a lucra mai rațional.

La compunerea unui plan se zice, că materialul cutare trebuie suscept în plan, pentrucă e folositor; iar celalalt nu se poate lăsa afară, pentrucă e necesar; al treilea, pentrucă elevii trebuiesc pregătiți pentru școalele secundare. Se uită însă, că școala poporală nu are menițiunea de a fi o pepenieră pentru școalele secundare; menițiunea ei e cu mult mai importantă. De aceea nu se caută, cu atât mai puțin se întrebă, că oare se poate acesta con-

zumă? Vorba e numai, ca planul se apară ca ceva minunat, ca ceva ideal pe *hârtie*, că doară lumea și așa nu știe, ce e în școală!

Nu vastitatea materialului să fie caracteristica planului de învățământ, ci aranjarea lui potrivită, ținându-se înaintea ochilor puterile școlii. Pentru că să nu se uite, mai mult progres putem face prelegând despre un ac, decât cu un material vast, ce nu se poate nici măcar apercepiă din partea elevilor.

Cu vorbele: ba că aceasta e folositor, ba că aceea e necesar, ba că aceasta nu poate rămâne afară, am ajuns până acolo, că planul de învățământ s'a îngreunat, ca stomacul omului hălos, care l-a îngreunat cu diferite mâncări și l-a adus la ruină totodată. Și azi mâne și el, sârmanul, își va da sufletul, dar nici planul nostru nu va avea viață îndelungată!

g—n.

Școala și îndreptarea răului social.

Rezumând discuțiile cu dl G—n. asupra acestei chestiuni, stăm astfel: Eu susțin, că singura chee prin care se poate ajunge la îndreptarea omenirii pe calea binelui este școala; dimpotrivă, dl G—n. susține, că nici la un caz școala singură nu poate aduce această îndreptare. Că eu sunt atât de optimist în cece privește puterea școlii, aceasta provine de acolo, căci susțin, precum am arătat în răspunsurile mele din trecut, că rațiunea, suplinită de multe-ori de simțul uman, stăpânește omul și-l conduce. Dimpotrivă, dl G—n. susține, că puterea rațiunii e înfrântă și zdrobită de partea aceea rea din om, care se numește egoism și care-l cumpătă de săvârșește toate fărădelegile — și de aci pesimismul d-sale. Și-și motivează și sprijinește afirmarea printr'o mulțime de cazuri autentice; la cari, dacă ne vom gândi și noi numai puțin, vom trebui s'o recunoaștem, că se pot adăuga și altele

cazuri, luate din cercul nostru de cunoștințe. Așa, că vrând nevrând, par'că trebuie să dai dlui G—n. toată dreapta-tea. Au nu ne putem convinge zilnic, cum înclinările omului spre rău, egoismul aceluia, îi întunecă rațiunea, și respective i-o face impotentă pentru conducere, când atunci el săvârșește răul și încă în cea mai deplină cunoștință de cauză?

Da, toate acestea sunt adevărate. Decât că, pentru a ne apropiă de lumina și cunoștința despre adevărata stare a lucrurilor, trebuie să le privim și cuprindem pe acestea în mod general, luând de bani buni, ca să zic așa, rezultanta tuturor cazurilor. Și atunci vom vedea numai decât, că cu toată mulțimea cazurilor de mai sus, totuși, la urma urmelor tot numai rațiunea e adevăratul stapân și conducător al omului. Astfel să luăm oricare caz de faptă săvârșită în urma răinței înăscute, și să ne întrebăm, că respectivul, care a săvârșit fapta rea chiar în deplină cunoștință de cauză, oare după ce a simțit el toate urmările și consecințele amare ale acelei fapte, — oare nu se va gândi el atunci cum să se ferească în viitor, cum să pună stavilă pornirilor sale rele, cari îl duc la astfel de fapte?! Desigur excepțiuni vor fi și aci; cu acestea însă iute împacă legile firești, acele legi, după cari se întâmplă desfășurarea și cursul firesc al lucrurilor; starea normală însă a ființei omenești e așa, că din repetitele pățanii, cu ajutorul rațiunii să ajungă la anumite concluzii, cari îi servesc ca tot atâtea puncte de orientare în drumul vieții.

Prin urmare omul mereu e îndrumat la ordine, căci dă cu capul de pârte, de câte-ori se abate dela drumul cel adevărat. Mi-se va răspunde că da, fiindcă la spatele acelei fapte stă pedeapsa croită de legile omenești. Și oare într'adevăr, afară de această pedeapsă să nu mai existe și alta? Dar școala vieții arată limpede cum în temeiul legilor firești, orice faptă rea se pedepsește de sine; și încă într'un mod atât de crud.

E drept și aceea, că consecințele faptei rele de cele

mai de multe ori isbesc în primul rând interesele celor din jur. Totdeauna după aceasta însă urmează reacția, care aduce asupra făptuitorului răsplata binemeritată a faptei sale.

Așadar turbureala, ori mai bine zis conturbarea în echilibrul mersului natural al lucrurilor, produse de fapta rea, se desfășură ca o furtună, isbindu-se în formă de pedeapsă acuz de capul făptuitorului, acuz de capul celor din jur, cari au tolerat neînfrânarea pornirilor rele, ce au dus la fapta respectivă. Și în școala vieții încurând s'a făcut cunoștința acestui adevăr. Așa, că omenimea dela început s'a văzut necesită de a croi anumite legi, cari să pună stavilă pornirilor rele, pedepsând aspru fapta rea. Prin urmare tot rațiunea a adus legislațiunea: s'a văzut adecă necesitatea de a înfrânge în orice chip pornirile rele, scăpând astfel omenimea din sbuciumările venite pe urmele acelor porniri, și de aci, ideea legislațiunii. Este deci legislațiunea altceva, decât formula prin care rațiunea stăpânește și conduce pe om pe calea binelui chiar și în ciuda pornirilor egoistice înăscute?

Iar în urmarea acestora, suntem ajunși — cred eu — la punctul, care ne poate da deslușire. Anume, dl G—n., întru îndreptarea răului social pune mai presus de toate legile, cari, croind pedeapsa, pune frâu tuturor pornirilor spre fapte rele. Ei bine, dar ideea legislațiunii am văzut că-și are concepția tot numai în rațiune; prin urmare și aducerea și croirea legilor e pendentă, ca să mă exprim așa, de modul de vedere al rațiunii. Pentru aceea am zis-o eu, și o zic, că orice reformă în bine nu se poate, până când mai întâi ideea acelei reforme nu se coace pe deplin în mintea omenimii, sau în modul de a vedea aceea lucrurile.

Școala vieții a deschis mintea omenimii, ca să poată intra acolo și să poată zemisli ideea legislațiunii. Iar aceasta fiind, se poate oare și altcum, ca adecă această operă, legislațiunea ca atare, să nu-și aibă dela școala noastră orientarea recerută, ci mereu să orbecheze pe

căi necunoscute, împinsă fiind de sentiment și instinct?! Deși actualitatea pare a proba tocmai această spusă din urmă, totuși cazul legislațiunii, ca să-i zic așa, e de așa natură, încât să poată fi dirigiabil în direcția cea sănătoasă, numai prin școală.

Școala deci și prin legislațiune e stăpână pe reforma în bine a societății.

Legile însă peste tot pun stavilă numai acelor porniri rele, în urma cărora se jignesc direct interesele celor din jur. Acele porniri rele, cari aduc cu sine jignirea interesului propriu, fără a atinge mai de aproape și interesul celor din jur — acele porniri, nici nu sunt oprite de legi. Și cu toate acestea suntem noi îndreptățiți a susține, că omul se lasă purtat întru toate de acele porniri? Putem s-o zicem aceasta despre cei cu minte ușoară; toți aceia însă, ajunși dintr'o nenorocire într'alta, încurând se vor prăbuși. Până când omul normal ascultă de rațiune, și astfel preferă a jertfi plăceri și bunuri momentane, pentruca să-și poată procura, în viitorul îndepărtat, bunuri statornice. Am mai zis-o și altădată, că arta vieții nu constă în alte-celea, decât să ști dă plăcerile ce le poți avea acuma la moment, dar cari acum la moment și trec, să le ști dă pe bunuri, cari, deși mai îndepărtate, sunt însă statornice. Aceasta e arta vieții; și să ne uităm acum ca să vedem: nu fiecare om cu judecată — deci normal — caută să se îndeletnicească în această artă tot timpul cât trăiește? Oricâte vor fi deci excepțiile, totuși numai aceasta e regula, numai aceasta e starea normală a lucrurilor.

Deci școala poate diriga omul în calea vieții sale prin rațiunea aceluia. Iar dacă aceasta totuși nu se întâmplă, așa precum noi am așteptă, și precum de fapt ar și fi de dorit, cauza nu e rațiunea, dar nici construcția omenească, ci numai școala, care e încă așa zicând tot numai în fașe în ce privește dezvoltarea sa ca mijloc. Aceasta însă nu va să zică nici decât, că școala nu-și va lua nici când adevăratul său rol. Dinpotrivă, firea

lucrurilor, desfășurarea lor naturală, aduce cu sine, că școala să-și ia acel rol, și încă pe măsura în care ea va putea lucra și pregăti terenul din mintea elevului astfel, încât în acest teren să poată încolți, crește și dezvoltă pe deplin ideile în bine, ca acelea să aducă la timpul său rodul așteptat.

P. F. Dârlea.

Învățăceii și învățătorul.

După „Neue Bahnen“, de prof. *N. Mihulin*.

(Urmare și fine).

Am zis odată unui băiat inteligent, bun, care avea vrâsta de 9 ani: „Să nu uiți, să-mi spuni dacă învățătorul va vorbi cândva cu tine blând și frumos“, și-mi răspunde mirat: »Uncheașule, lucruri de acestea la noi nu se întâmplă“.

La noi nu se întâmplă! Apoi să nu ne mirăm, că atâția elevi, se cutremură numai la auzul școalei. Școala îi ia libertatea, îi strică jocul, de recompensat e numai prin colegialitatea și petulanțiile școlare. Din partea învățătorului cu nimic. E adevărat, că sunt și lenoși, indolenți, nedisciplinați, ușoratici, ba chiar obraznici între elevi, cari apoi negresc sufletul învățătorului și cari neputându-se deda cu școala, aruncă șerpi și broaște în ea.

Pe lângă toate greutățile, ce le întimpină învățătorul, cu elevii veniți cu diferite firi, din diferite familii, copilul trebuie educat, trebuie datat la datorință, la regulă, la învingerea greutăților, la supunere și mai presus de toate la independență. Învățătorul să-i dea ocupațiuni, prin cari să-i deștepte interesul; ocupațiuni, pe cari el trebuie să le deslege. Să-l instruăm, dar să nu-l dresăm; el să lucreze, dar să nu fie sclav.

Nu numai copiii se plâng contra școalei, ci chiar și adulții, ba și bărbații, când vorbesc unii cu alții despre școală, și se cugetă serios asupra trecutului, încă află

momente din viața lor școlară, când cauza, năcazul, nu a fost din vina lor. Odată îmi povestește un teolog: „Cu iutele m'am uitat peste programele școlare, începând cu clasa primă elementară până am terminat teologia. Dintre 37 de învățători și profesori, câți am avut până am terminat teologia, numai la 4 mă pot cugeta cu plăcere și mulțumire“. Numai 4! Un jurist absolut îmi zicea: „Îmi părea școala, ca un greumânt! Despre toți învățătorii cugetam, că n'au alt lucru, decât să ne macereze pe noi! Brr! Și acum mi-i groază de ei!!“ Un medic îmi spunea: „Doamne, eu eram blând și nici nu învățam așa rău; dar totdeauna îmi vine să înjur, de câte ori îmi aduc aminte de școală. Mi-or mâncat o parte a tinereții!“

Priviți martori!! Cine poartă deci vina? Învățătorii (de diferite categorii) poate, ba sum mai mult ca sigur, că au fost conștii de datorințele lor, muncitori, silitori, cari de-a bunăseamă, numai binele școlarilor săi a țintit. De unde deci experiențele acestea atât de triste?

Nu voiesc să mă ocup aici cu scăderile învățământului nostru. Nu caut scăderile în dresură. Mi-se pare, că cauza răului zace în altceva, nu în sistemul de dresură, când învățătorul e mulțumit, dacă „tema“ e rezolvată. Cauza plânsorilor contra școalei, n'o căutați în sistemul școlar, ci în relațiunea dintre *învățători și elevi*. Unde aceasta este adevărată, unde este bună, acolo și plânsorile sunt pe sfârșite. Dar relațiune bună, numai acolo poate fi, unde învățătorul își cunoaște elevii, dacă el e în stare — repetez înc'odată — a se transpune în poziția elevilor. Numai din priceperea spirituală a elevului, numai din puterea de-a consimți cu elevii, se poate naște o *pedagogie* nouă mai bună, care va avea putere, să străbată peste mizerabilul sistem de azi.

Firește nu e așa ușor a satisface recerințelor acestora. Anticipez, că aceasta, numai așa e posibil, dacă învățătorul însuși e un bun psiholog, ba mai mult, e un artist al naturei, care știe a cunoaște din rădăcina

și trunchiul, ființa și însușirea plantei mici. Fantazia lui trebuie să fie tare și clară, ca el nu numai să facă comparare între momentul lucrării elevului și tinereța sa proprie; nu, ci la moment să vadă în sufletul aceluia. Acum așa se cugetă ei, așa mă înțeleg ei; sau acum nu mă înțeleg, așa trebuie să cuprindă cuvintele mele etc.

De loc n'ar strică, dacă pe an cel puțin odată, — ca la saturnaliile romane, unde stăpânii serveau sclavilor, — să se schimbe referințele; dacă învățătorii, ba chiar și directorii ar fi siliți a se pune pe bancă, și-ar auzi ce părere au micuții sclavi despre ei. *Nici un învățător nu stă pe o treaptă așa de naltă, ca să nu poată învăța ceva din judecata rostită de elevii săi.* Nici n'ai crede cât de bine ne cunosc elevii, cum să nizuiesc ei a pătrunde în secretele noastre?!

Am auzit odată vorbind un elev despre învățătorul său: „O când umblă frate-meu la școala lui eră un om foarte bun. Acum s'a isprăvit! Atunci eră încă neînsurat“!

„Apoi, ce are aceasta de a face cu școala?“

„Mult, foarte mult. Pentru toate neplăcerile din casă, se răzbună pe noi!“

„Dar căsătoria poate avea și părți plăcute“.

„Poate, dar după priceperea noastră, din plăcerile căsătoriei nimenea n'a gustat“.

Poftim judecată! Poftim idei!

Dacă învățătorul e în stare a se transpune în poziția elevului, astfel de idei vor dispărea de sine. Învățătorul și elevul vor fi un trup, un suflet. Nu va mai fi așa „darnic“ în batjocuriri și sarcasm și nici așa cruțător în laude. Nu vor mai fi conduși învățătorii de idei ca: „Eu în viața mea n'am scris sub o lucrare a vreunui elev foarte bine, căci atunci ce merit eu?“

Ce ar zice învățătorul, dacă am căutà lucrarea lui? Dar să măsurăm cu măsura acomodată etății și cunoștințelor lui! Nici lui sa nu-i zicem un „bravo“ un „foarte bine“?! Oare cum să simte el, dacă munca lui

desinteresată nu se ia în socoteală (precum de fapt la noi se cam și întâmplă)? Mai mult poate face o laudă, ca și un car de batjocuri. Nu tot strigă, nu tot mațeră, ci caută a ajunge scopul. Nu zice elevilor: „Voi trebuie să-mi faceți mie bucurie, ci ziceți odată și aceea, azi eu voiesc, să vă fac voauă bucurie“, și veți vedea rezultatul.

Pricepe oare învățătorul sufletul elevului său, cunoaște-și elevii, interesază-se el de modul de gândire al aceloră, cum cuprind ei cele auzite?! Dacă da, atunci uniunea spirituală dintre cei doi factori din școală e terminată. Va vedea învățătorul deosebirea cea mare spirituală a elevilor, va ști compară timpul când el a studiat cu felul de a învăța a elevilor săi. Își va aduce aminte de greșelile sale din timpul când a studiat, le va compară cu cele ale elevilor săi și va zice unui elev, care a greșit ceva: „Vezi, dragă, tocmai așa am pățit și eu, așa am făcut și eu, dar am observat, că nu e bine ce am făcut, și m'am cores astfel“... „Calea cinstită e, să-mi spui adevărul și eu îți voiu ajută bucuros“. Au trecut deja 2000 de ani de când a sunat glasul unui rabin învățat, care zicea: „*Onoarea elevului tău, să o reșpectezi, ca pe a ta proprie!*“

Eu sunt departe de-a aruncă vina și răspunderea numai pe școală sau învățator. Dacă în unele locuri nu corăspunde mersul învățământului și casa, familia, ba chiar numai părinții sunt de vină. Nici ei nu-și cunosc copilul. Ei viețuiesc în jurul și nu cu copilul lor. Mulți copii cresc în casa părintească, ca salca pe dunga râului. Ca și salca sucită e sufletul, care are înclinări și spre dreapta și spre stânga, numai pe calea dreaptă nu. Dar dacă e adevărat, că nuiaua o poți sili să crească și dreaptă, cu atât mai vârtos putem sili sufletul elevului a crește, a se desvoltă în direcțiune corăspunzătoare.

„Învățătorule, nizește-te a-ți cunoaște elevii, pune-te în poziția lor!“

Metodele aplicate de învățătorii noștri la propunerea limbei maghiare.

(Urmare și fine).

Să vedem acum, ce zic aderenții metodului direct (fără mijlocirea limbei materne?)

Ei susțin sus și tare, că metoda indirectă (cu ajutorul limbei materne) nu plătește nimic, e un metod săc, e un metod cu care nu faci ispravă, căci trebuie să te ocupi cu elevii în 2 limbi și unicul metod salvator e metoda directă, că vedeți d-voastră așa prescrie și planul ministerial.

Eu însă, în mod palpabil voiu argumenta, că atributele de mai sus de 10 și 100 ori se potrivesc mai bine metodului direct decât celui indirect.

Al lor principiu este: Metoda directă e cel adevărat și natural, fiindcă și copilul cel mic așa învață limba mamei sale, tot așa învață limba maghiară și oricare individ, ce petrece între maghiari mai mult timp.

Adevărată este principiul — nu-i vorba — e la loc, însă »directiștii« ori că — de fapt — nu-l înțeleg ori că nu voiesc a-l înțelege, căci »Tertium non datur«.

Cine sunt factorii de conversație în școală după metoda directă? Învățătorul singur. Dar în gimnaziul din Szarvas sau Nagyszalonta, cine sunt factorii, cari ajută lui X sau Y ca să-și însușiască limba maghiară? Toți elevii din gimnaziu; am putea zice — toți locuitorii din acel oraș. Asemenea stă treaba și cu copilul cel mic: își învață limba — în primul loc — de la mamă și tatăl și apoi de la toți aceia, cari zilnic vin în atingere cu părinții săi.

Și cum decurge conversația între astfel de împrejurări? Decurge încontinuu, fără întrerupere azi ca și mâine.

Și în școală? Pe lângă străduința unui singur om: a învățătorului 13 ore la săptămână, de aci 2 ore și jumătate la zi.

Fiecare nepreocupat se va putea convinge din aceasta comparație, că elevul din Szarvas și Nagyszalonta, precum

și copilul cel mic, vor învăța ușor în limba ce-i privește din simplul motiv, că au la îndemână mediul social suficient de converzare continuă, iar elevii învățătorului N. după acelaș metod, dispunând de un mediu de conversație, care se reduce la unul (învățătorul) — și cu intervale sau pauze mari — nu va fi în stare nicicând, ca să-și însușască limba în așa măsură ca s'o înțeleagă cum se cuvine, nici ca cunoștințele adunate să-i fie durabile.

Să analizăm numai bine! Metodul direct*) are greșeli enorme chiar și la lucrurile ce cad sub senzuri și astfel se pot intui; de ridicarea la abstracții nici putem vorbi; aici dă faliment.

Dovadă;

Luăm de pildă tractarea tablei.

Numele tablei, din ce e pregătită, ce facem pe tablă? admit și eu, le va putea face cunoscute elevilor după metoda direct, dar cum va fi elevul orientat asupra noțiunilor: sima, feketé, lapos, cari sunt însușiri caracteristice ale tablei? Când zic elevului: Milyen a tábla? și răspund (aratând): A tábla sima; de unde va ști el hotărît, că învățătorul i-a spus, că aceea însemnează, că: »Tabla e nețedă«, iar nu că d. e. »Tabla e lată sau neagră« deoarece »cselekvés«-ul, (cum zic directiștii) e cam o formă la toate 3 noțiunile?

Ori dacă cu metoda lor vor putea ieși din acest impas, cum vor lămurii, cum se cade — fără limba maternă — cuvitele »taneszköz« și »tárgy« sau »butor« din frazele: A tábla taneszköz. A pad iskolai bútor (vagy tárgy)?

Aci nesmintit va merge pe dibuite și nimerite, unde nu lipsesc nici atributele: metod »sác«, metod, care »dresează« etc. și cu care întunecă, iar nu luminează mai adaug — eu.

Sau cum vor face abstracția (tratând despre familie): »Az atya, az anya fiaival együtt egy családot képez«.

*) Metodul direct are desavantajul, că ține pe băieți în nepricepere și ocupându-te mult cu el la cl. I—II băieții își uită limba maternă. (N. R.)

Cum vor pricepe elevii întrebările: Melyek a tábla főrészei? Milyen alakja van a kályhának? Miből van készítve az asztal?«

Când le vor ști ei aplică?... .

Tare aş dori să aud și să văd!

Dar mi teamă, că dorința — partea cea mai mare -- nu mi-se va împlini și mai tare cred că nu! din pricina cunoscută: învățătorul singur e mediu insuficient — nul — după metoda direct, la învățarea unei limbi.

Bine! Mi-a zis un aderent al acestui metod: »Unde nu o putem scoate cu metoda direct, ne folosim de limba maternă«. Dar atunci nu e metoda direct, i-am răspuns eu.

Am experiat mai târziu, că cazul atins nu é fără păreche: când îi arde la unghii iau refugiu la limba maternă (metoda indirect) și apoi strigă, că metoda direct e singurul ducător la scop.

Pe acești câți sunt i-am putea asemăna cu neguțătorul, care deschizându-și prăvălie: una stă scris pe firmă și alta vând în prăvălie; sau cu faurul, care, ca să arate cât de curajos și procopsit e, spune prietinelor, că fierul roșu din foc l-a scos simplu cu mâna, deși fiecare om cu scaun la judecată știe, că așa ceva fără clește nu se poate.

Aș face și analiza mai profundă și migăloasă a țintei metodei direct pentru școala română, dar spre părerea mea de rău, nu o pot face, căci asupra noastră privesc mulți ochi de Argus!...

Ce mai zic unii »directiști? »Metoda direct e un metod foarte greu«.

L-am întrebat: pentrece dar vă legați de el? Răspuns: »Ajungi mai iute cu el la rezultat« (aplicând și limba maternă — zise un al doilea coleg, de sine înțeles ironizându-l).

Ca să se facă odată lumină în privința aplicării acestui mult trimbițat metod, vin a ruga pe un domn aderent, ca să vină înainte publice, cu o prelegere practică, de model și să tracteze d. e. despre tablă în direcția sus expusă, dar așa că limbei materne să-i deie pace!

Convingându-ne despre adevărul mărturisit de dânsii și nefăcând pe falzul — noi, cei mai »conzervativi« cu cinste vom desarmă.

Să rămânem dar — în expectativă !

Socodor, 1909.

I. Crișan.

O propunere. *)

On. Adunare!

Trăim timpuri foarte critice, materialismul cras stăpânește întreaga societate și din aceasta face parte întregranta și dascălul român. Și dacă vrem noi ca să ajungem acolo, ca școala română să iasă învingătoare din lupta ce i-s'a impus, atunci trebuie să punem atât școala cât și pe conducătorii ei în poziție de a putea pară loviturile îndreptate asupra ei. Aceasta deoparte, iar de alta parte pentru promovarea învățământului și pentru de a da o soluție ușoară întrebărilor puse de Ven. Consistor, îmi iau voie cu permisiunea on. ad. generale a face următoarea

PROPUNERE:

1. Ven. Consistor să fie rugat a ordonă oficiilor parohiale, ca acestea să inducă în rubrica preliminarului bisericesc ori cultural o sumă oarecare pentru procurarea unei foi de specialitate pentru învățători, nu altcum și înființarea de biblioteci parohiale unde să se procure aproape exclusiv cărți ce cad în fahul învățământului.

2. Să se înființeze în consistor o comisiune școlară constătătoare numai dintre învățători unde să se desbată toate agendele ce privesc pe învățători așa precum se practică și în prezent.

3. Instituția comisarilor consistoriali să se modifice astfel, ca acei comisari să cerceteze școala din despăr-

*) Adnex. la prot. ad. gen. de estimp sub Dj.

țământul său și în decursul anului; așa, că la finea anului acel comisar să fie deplin incurat cu progresul învățământului, să nu fie necesitat, ca în decursul examenului să constate toate minuțiozitățile, prin ce se detrage mult din însemnătatea zilei.

4. Conferințele metodologice să se țină imediat după examene, unde comisarul să arate prelegeri de model din studiile cari i-s'a părut, că n'au satisfăcut scopului formal al învățământului. Iar șefii tractelor, protopopii, în opinia lor asupra examenelor să nu se estindă asupra altor discipline școlare afară de studiul religiei.

În chipul acesta satisfăcând acestor dorinți, cred eu, că ne-am putea apropia mult de rezolvarea întrebărilor puse de Ven. Consistor învățătorilor din aceasta dieceză.

Curticiu, la 16/29 august 1909.

Teodor Cherechean,

învățător.

O scurtă reprivire asupra înaintării în cultură a omenimii în raport cu educația generală a popoarelor.*)

Voind a ne ocupa cu tema aceasta grea de deslegat în cadrul unei disertațiuni modeste, îmi pun prima întrebare, că oare progresăm?! La această întrebare generală, ni-se înșiră apoi o grămadă de subîntrebări speciale: înaintează omenimea pe terenul civilizațiunii? A devenit omenimea, în urma acelei înaintări, adevăratul om, sau în consonanță cu trecutul, când civilizațiunea eră necunoscută, este mai superior? E sufletul omenesc de prezent mai nobil, mai blând în regulile morale, în viața de toate zilele, să manifestează oare o stare sufletească mai superioară, mai altruistă ca în trecut??

Asupra acestor întrebări meditănd serios, din ce în ce ne-am aprofundă tot mai tare în cunoașterea stării faptice. Da, cu mân-

*) Adnex la prot. ad. gen. de estimp sub E).

drie putem afirma, că omenimea a progresat uimitor pe terenul civilizațiunii, zise ca parte materială. De fapt trăim în aceea epocă, când în fiecare zi și oară ni-se descopăr noue și noue lucruri, când ne surprind diferitele invenții în tehnică, — în productivitatea științelor, toate apărându-ne ca niște minuni. Omenimea azi, ca nici odată, cu pași gigantici accelerează cunoașterea, învingerea și apoi folosirea naturii. Folosirea puterii aburului în toți ramii industriali, dobândirea electricității, pregătirea vapoarelor celor gigantice și minunat panțerate, căile ferate, bicicletele, automotivismul, balonul și aeroplanul aproape dirigiabile, fotografia, telegraful și telefonul, fonograful, armele pustiitoare cu repetiție, perfecționarea puternicelor tunuri cu trageri la mari distanțe, precum și diferitele ramuri de industrie; toate demonstrează o uriașă înaintare.

Pe lângă toate acestea, omenimea totuși, în fața acestora, stă inertă, fără scrupul, încât aflarea acestor comori ni-s'ar părea prea juste, prea naturale și că au a se descoperi de sine, privindu-le ca și pe un drept, care și așa ne compete, și deci absolut nu ne știu manifestă simțemintele de mirare și afecțiune, ca și când toate acestea sunt așteptate, și ca și cum nici nu am avea la ce ne bucură așa tare. — Omenimea cu pași gigantici câștigă teren și pe câmpul vast al științelor. Matematica, geologia, pedagogia, astronomia, fizica-chemia, fiziologia, psihologia, istoria — rezultatele acestora îndeajuns încoronează falnicul zid al progresării în științe. Pe urma acestor științe omenimea în general și fiecare popor în special, tot mai bine cunoaște alcătuirea unității acestei lumi; dar numai un prea disparent număr de savanți lucră din adins la întruparea armoniei desăvârșită, cei mai mulți schimbă în același timp ideile anterioare despre chemarea și existența omului. Privind rezultatul științelor prin prisma celor două directive amintite și din punctul recerintelor umanității cu excluderea sensualismului, vom află bancruta lor, vom află, că nu din destul și-a eluptat emanciparea din jugul senzualității și că nici pe departe n'au deslegat problema chemării omului. În filozofie, corpul și sufletul într'o unitate luat, tot ca un roman apare și ca o găciitoare nedeslegată apar și diferitele principii referitor la chemarea omului, concludând, că principiile sunt vechi, dar îmbrăcate în și cu fraze noue.

Până când știința face experimentări zilnice, până atunci însă, nici în artă nu s'a desăvârșit frumosul și moralul, și dacă i-se atribuie azi artei primordialitatea continuei prosperări, la tot cazul numai în anumite și foarte rari epoce, arată rezultate uimitoare de cuprinsul fenomenului și moralului. — Putem în fine afirmă, că e mare rezultatul prosperării în politică și pe teren economic, din năcazurile cărora s'a născut cunoscutele curente sociale. Citez a afirmă, că din drepturile omenimii trei părți din cinci, legile cu paragrafi i-le asigură. Dispune liber omenimea de avere, de conștiință și omenie, dar numai la aparență.

Domnitorii actuali, cu guvernele lor, așa apar, ca și când vor a se acomoda aspirațiilor masselor. Așa e aceasta pe o treaptă mai înaltă, așa e aceasta acasă în sătulețe.

Aceasta de acolo, că poporul dorește eliberarea sa de sub caprițiile, de sub prefăcuta bunăvoință și de sub robia vecinicilor impilatori al dorințelor de mai bine a popoarelor.

Ajungând până aici în analizarea întrebărilor dela început, să ne întrebăm acum din nou, dar altcum îndreptăm-ne?? D'acapo punând această întrebare, așa cred, că pe terenul moralității publice și a umanității între omul actual zis modern și între cel vechi și antic, abia va fi puțină deosebire, nu de progres, ci cel mult de falsificarea faptelor diferitelor crime comise, nuanțele simulante și multifarii ale indivizilor îmbrăcați în pele de om, cel mult atâta diferă, că azi diferitele abateri, călcări de lege și bună cuviință, păcate și intenții draconice, au îmbrăcat haina schimonosirii adevărului, haina cu care se dripește dreptatea și în scurtă vreme se ruinează truda de veacuri a unui popor.

Dacă facem o reprivire la popoarele cele mai barbare din trecutul cel mai îndepărtat, ca și privind la plăcerile celor mai civilizate popoare din timpul modern și azi, ca și atunci omenimea cu satisfacție și cu nespusă plăcere privește la stârpirea în masse a omenimii și azi ca și atunci, distracția amfiteatrelor pline de gladiatori uriași și de selbaticele vite tauri este meseria la unii, iar celorlalți le este distracția zilnică. Și azi, ca și atunci, jocurile din orfee corup statul. Și azi, ca și atunci și una și alta cu conștiința liniștită ucide pe deaproapele, pentru distracție își ucide servitorul, părinții își dau ca victime pe proprii lor fii și fiice. —

D'apoi, că incviziția instituită de oamenii de știință a fost fără păreche în aducerea chinurilor celor mai înfiorătoare, murind cei mai mulți, ca nevinovați. În numele dreptății și a distracției s'au mutilat și surunguit și ars în același timp preținși strigoii.

Ce să zic de torturile și goanele creștinilor din primul period creștin. — Se poate, că omul de azi nu ar putea suportă vederea înfiorătoarelor chinuri și a groaznicelor surguiri, totuși vieța de toate zilele ne demonstrează contrarul, că educațiunea puțină și cultura aproape nimic nu au schimbat din cele de mai sus în ființa omului. — Zadarnice sunt toate progresele civilizațiunii, filantropia trimbițată, zadarnic se face des-des provocare la dragostea de deaproapele, dacă instinctul sălbatec, încuibatele patimi și setea de sânge nu au încetat de a se manifesta în sinul omenirii.

Se aduc vre-o câteva cazuri concrete. Azi oriunde, la fiecare pas, în saloanele mărețe, în balurile de elită, întâlnim oameni înarmați în mod neexcepționabil, cari arme trezesc în indivizi dorul ciocnirii de arme, a vărsării de sânge. Puterile europene cele mai mari jertfesc un colos de bani pentru înarmări. Grosul armatei la aparența unui norușor de război printr'un mare tărăboi cu panganetul, sabia și pușca, tunurile și bombele năpraznice pustiesc totul, în ucideri devin viteji, în comiterea crimelor devin fiare selbatice, cari lucruri la primul moment le privesc de datorință, aceluia e lauda și meritul mai mare, care s'a arătat mai crud în a curmă mai multe vieți. Știm bine, că țarul, fabulosul inițiator al păcii internaționale, s'a îmbolnăvit de moarte, că ostașii lui n'a putut mătură după suprafața pământului pe piticii japonezi. În decursul războiului crimeic, cel româno-ruso-turc, buro-englez și cel mai nou ruso-japonez, trimișii străini se desfătau la scaldarea în sânge a celor căzuți. — Și azi în multe state se cheltuiesc sume horende pentru susținerea multor instituții fără nici un folos practic și educativ. În multe state cu bucurie mare aplaudează deopotrivă pe toreadori în lupta cu taurii, atât gingașele fetițe, cât și mamele pretins bine educate, atât membrii atari societăți de protejare a animalelor, cât și artiști de renume, atât învățații, cât și poporul sărăcăcios

În capitalele tuturor statelor și în orașele mai mari, orfeele pline de lucruri demoraizătoare, prăvăliile pline cu foi volante de

cuprins imoral, sunt puse fără geană la dispoziția publicului fără deosebire de vârstă.

Tot în aceste orașe lucrurile perverse în cel mai barbar și scârbos mod sunt la ordinea zilei, vulgul se adapă din scrierile romantice (?) ale acestor petreceri nocturne.

Indeobște publicul și la noi, cu foarte puține excepțiuni, se nutrește zilnic cu o gazetărie, în care sinuciderile, uciderile, delapidările, furturile, falsificările, spargerile, aventurile amoroase, cu un cuvânt toate crimele sunt descrise cu lungi comentarii și senzația zilei întru acestea culminează. Și oare adaptându-ne din copilărie publicul pe lângă obiceiurile anterioare și cu astfel de deprinderi, să nu ne mirăm, că încă bâta, acel simbol barbar al disciplinei, nu poate fi lipsit din mâna conștiințiosului pedagog.

Toate cele de mai sus conclud din punct de vedere educativ, că civilizațiunea în fazele ei este numai o spoială, un avânt mascat, sub care încă tot să nutrește vermele instinctului sălbatec, dorul de asuprire și setea de sânge.

Cauza acestui fenomen, neglijat în eludarea lui, este ușor să-l explicăm. Legea naturii învață: tot ce viază are atracție către tipul străbun. În urma acelei legi deci, omul moștenește sălbatecele sentimente, înclinările perverse și cugetele răutăcioase. Psihologia ne învață, că simțul, intelectul și voința prin continuă și adevărată educațiune se desvoaltă, se perfecționează, sau la din contră decade, — corcindu-ne. Așadar, dacă simțemintele, violentele înclinări, modul de gândire, impulsunile omenești le nutrim cu nutremânt moral la vreme — se desvoaltă, întărindu-se și astfel devenind statornice, dacă însă tot acele, prin o educație spoită, zis modernă, le vom nobilită, sau în hiperzel, neținând cont de natura firească, le vom stârpi, — atunci vor descrește, vor regresă, vor peri. — În amândouă cazurile atât voința, cât simțemintele și intelectul, întocmai ca și corpul simțesc trebuința continuei întăriri. Până când însă hrana acestora se va formă din dorințe sălbaticе, din poftе josnice, din instincte și patimi animalice, văzând în jurul său numai pasiuni murdare și acțiuni imorale, până atunci nu va fi omenimea mai om, sufletul nu-i va fi mai scump și moravurile nu-i va fi mai blânde și mai conciliante. Până când sufletul omenimei va fi în continuă agitație prin stingerea vieților în masse,

prin jefuiri, prin războaiele fără suflet, prin distracții imorale, prin cetire de opuri poltrone și pline de răutate, a căror suflet nu e luat din sfera binelui, frumosului și a moralului, ci din nămolul realității josnice; până atunci zic, dar până atunci nu numai înclinările moștenite se vor satura și nici decât nobilă, ci omul rămâne același, dar nici decât devenind *om omenos*. Așa stând lucrul deci, omenimea, prin pretinsa civilizațiune, va formă pe corpul ei numai o șubredă spoială, care la umezeală își va perde coloritul, va cădea de pe el, rămânând astfel totul în deplina sa micime.

Se așteaptă deci impulsul de curățire și premenire de sus în jos; căci vai atunci, când massa va ajunge la conștiința de sine, când va spulberă, ca vântul rufele, pe cei ce de veacuri au neglijat purificarea în această direcțiune.

Boroșineu, la 26 aprilie 1909.

Pavel Dârlea,
Inv.-director.

Istoria școlii române din Măderat.

Schiță monografică.

(Continuare și fine.)

In anul școlar 1897/8 au fost registrați: a) școala de băieți 98 (cl. II=27, III=26, IV=30, V=7, VI=8); b) școala de fete 74, (cl. II=26, III=25, IV=14, V=9); c) școala mixtă, (cl. I) 47 copii și 41 fete.

În decursul anului școlii au fost vizitate de către subinspectorul regesc și de exmisul scaunului ppopesc din Siria.

S'au ținut 324 prelegeri (162 zile) cotidiene și 58 (292) de repetiție, cercetate în mediu de 56 prunci regulat (sau 56·5%), 34 neregulat (sau 35·5%) și nicidecât 8 (8%). Absenții au fost numai la școala de prunci 7961 din cari scuzate 3889, iar arătate la pedeapsă 2290.

Calculii finali au fost în general următorii:

a) Școala de băieți.

Clasa	II	1 f. bun,	7	bun,	12	suficient,	7	nesuficient=	27
"	III	— " "	7	" "	9	" "	10	" "	=26
"	IV	3 " "	12	" "	7	" "	8	" "	=30
"	V	1 " "	5	" "	1	" "	—	" "	= 7
"	VI	3 " "	4	" "	1	" "	—	" "	= 8

b) Școala de fete:

Clasa	II,	cu laudabil	1,	cu bun	7,	cu suficient	10,	cu nesuf.	8=	26
"	III,	" "	2,	" "	6,	" "	12,	" "	5=	25
"	IV,	" "	—,	" "	8,	" "	6,	" "	—=	14
"	V,	" "	2,	" "	6,	" "	1,	" "	=	9

c) Școala mixtă.

Clasa I 47 băieți, 41 fete.

Examenul final la școala de băieți și fete s'a ținut la 10 iunie (29 maiu), fiind prezenți 55 copii și 60 fete.

Școala de repetiție a avut 49 prunci (37⁰/₀ regulat, 25⁰/₀ neregulat, 38⁰/₀ nici decăt) și 35 fete.

In anul școlar 1898/9 înscriși: a) școala de băieți 68, (cl. II=21, III=18, IV=16, V=11, VI=2); b) școala de fete 51, (cl. II=19, III=16, IV=8, V=4, VI=4); c) școala mixtă 83 (cl. I=41 băieți 42 fete). La școala de repetiție au fost înscriși 52 băieți (cl. VI=15, V=7, IV=19, III=11) și 48 fete.

In decursul anului școalele au fost vizitate câte-odată de cătră inspectorul regesc (9/V) și inspectorul confesional tractual (2/14 oct.) din Siria.

In decursul anului școlar au fost 328 (164 zile) prelegeri cotidiene și 48 (24 zile) de repetiție, cercetate regulat 75⁰/₀, neregulat 16⁰/₀ și nici-decăt 9⁰/₀ la școala cotidiană, iar la cea de repetiție 29⁰/₀ regulat, 22⁰/₀ neregulat și 49⁰/₀ nici-decăt. Absenții au fost numai la școala de copii 5476, din cari 2170 scuzate, iar 3306 nescuzate.

Cu finea anului s'au obținut următoarele note finale generale:

a) Școala de băieți.

Clasa	II	2	cu f. bun,	10	bun,	7	suficient,	2	nesuf.	=21
"	III	1	" " "	7	"	6	"	4	"	=18
"	IV	2	" " "	5	"	6	"	3	"	=16
"	V	2	" " "	6	"	3	"	—	"	=11
"	VI	2	" " "	—	"	—	"	—	"	= 2

b) Școala de fete.

Clasa	II	5	f. bun,	7	bun,	7	suficient	—	nesuficient	=19
"	III	2	" " "	11	"	3	"	—	"	=16
"	IV	3	" " "	4	"	1	"	—	"	= 8
"	V	2	" " "	2	"	1	"	—	"	= 5
"	VI	3	" " "	1	"	—	"	—	"	= 4

c) Școala mixtă.

Clasa I 41 băieți, 42 fete.

Examenul final — la toate trei școlile s'a ținut în 6 și 7 iunie c. n.

Din numărul elevilor obligați la școala de băieți, 4 nu au lipsit nici o zi dela școală, 37 au umblat 8 luni de zile, iar 27 mai puțin de 8 luni.

In anul școlar 1899/900 au fost înregistrați: a) școala de băieți 78, (cl. II=30, III=19, IV=15, V=9, VI=5); b) școala de fete 63 (cl. II=24, III=19, IV=13, V=4, VI=3), iar la c) școala mixtă (cl. I) 39 băieți și 51 fete.

La școala de repetiție au fost înscriși 49 băieți (VI=18, V=12, IV=10, III=9) și 47 fete.

Vizită școlară nu s'a făcut nici din partea autorităților profesionale nici de ale statului. Intre obligați nu a fost nici un elev, care să nu absenteze în decursul anului.

Zile de prelegeri cotidiene au fost 170 (340 prel.), iar de repetiție 42 prelegeri. Cercetarea prelegerilor a fost: regulat 76%, neregulat 20% și nici-decât 4%. Absenții au fost 6274 (scuzate 4098, nescuzate 2176) la școala

de copii, iar la cea de fete 3788 (scuzate 2009, nescuzate 1779).

Notele generale, obținute cu finea anului, au fost următoarele :

a) Școala de băieți :

Clasa II	5	f. bine,	7	bine.	12	suficient,	6	nesuficient	=30
" III	4	" "	7	" "	6	" "	2	" "	=19
" IV	4	" "	4	" "	3	" "	4	" "	=15
" V	2	" "	3	" "	4	" "	—	" "	= 9
" VI	2	" "	2	" "	1	" "	—	" "	= 5

b) Școala de fete.

Clasa II	6	f. bine,	9	bine,	7	suficient,	2	nesuficient	=24
" III	5	" "	10	" "	4	" "	—	" "	=19
" IV	3	" "	6	" "	4	" "	—	" "	=13
" V	2	" "	2	" "	—	" "	—	" "	= 4
" VI	2	" "	1	" "	—	" "	—	" "	= 3

Examenul final s'a ținut în 2/15 iunie, fiind prezenți 63 băieți și 58 fete*).

În anul școlar 1900/901 au fost înregistrați : a) școala de băieți 80, (cl. II=26, III=20, IV=21, V=10, VI=3); b) școala de fete 74, (II=26, III=29, IV=10, V=7, VI=2); c) școala mixtă (cl. I.) 46 băieți și 49 fete.

La școala de repetiție au fost înscriși 50 băieți și 53 fete.

Și în acest an au fost vizitate școlile câte odată din partea inspectorului confesional (14/27 III) și a inspectorului regesc (9/V).

Zile de prelegeri au fost 162 (324 prelegeri) cotidiene și 50 de repetiție cercetate în mediu de 63 elevi (78⁰/₀) regulat, 15 neregulat (20⁰/₀) și 2 (2⁰/₀) nici-decât; iar la repetiție din numărul total al obligațiilor regulat 38⁰/₀, neregulat 20⁰/₀ și nici-decât 42⁰/₀.

*) Datele de clasificare finale pentru școala mixtă lipsesc.

Absenții au fost la școala de copii 5356 (scuzate 3610, nescuzate 1741), iar la școala de fete 6435 (scuzate 3600, nescuzate 1467).

Notele generale, obținute cu finea anului, au fost următoarele :

a) Școala de băieți.

Clasa II	5 f. bine,	7 bine,	6 suficient,	8 nesuficient	=26
" III	2 " "	4 " "	9 " "	5 " "	=20
" IV	4 " "	3 " "	10 " "	4 " "	=21
" V	4 " "	2 " "	2 " "	2 " "	=10
" VI	1 " "	1 " "	— " "	1 " "	= 3
Suma	16 f. bine,	17 bine,	27 suficient,	20 nesuficient	=80

b) Școala de fete.

Clasa II	4 f. bine,	9 bine,	12 suficient,	1 nesuficient	=26
" III	9 " "	10 " "	8 " "	2 " "	=29
" IV	2 " "	7 " "	1 " "	— " "	=10
" V	2 " "	4 " "	1 " "	— " "	= 7
" VI	2 " "	— " "	— " "	— " "	= 2
Suma	19 f. bine,	30 bine,	22 suficient	3 nesuficient	=74

Examenul final s'a ținut — ca totdeauna — sub prezidența dlui protopresbiter-inspector tractual și a comisariului de examene în ziua de 12 iunie n., fiind prezenți 69 elevi, (II=22, III=15, IV=20, V=10, VI=2).

În anul școlar 1901/2 au fost înregistrați la toate școlile 240 elevi și anume: a) Școala de băieți cu 80 elevi (cl. II=29, III=24, IV=12, V=11, VI=4) b) Școala de fete cu 80 eleve (cl. II=27, III=22, IV=19, V=5 și în cl. VI=3). c) Școala mixtă cl. I 40 băieți și 40 fete. La școala de repetiție încă au fost înscriși 51 elevi (VI=12, V=16, IV=15, III=8) și 48 eleve (în 3 clase). În anul acesta încă au fost vizitate școlile câte odată de către inspectorul regesc (12/V) și inspectorul confesional (12/25 X); apoi de trei ori a vizitat școlile și directorul local.

Zile de prelegeri au fost 151 (302 prel.) la școala cotidiană, cercetate în mediu regulat de 58 prunci (72·5%) și 51 fete (64%); neregulat 19 prunci (24·5%) și 25 fete (32%); nicidecât 3 (3%) și 4 (4%).

Absenții au fost la școala de băieți 4293 (scuzate 3080, nescuzate 644), iar la fete 4410 (scuz. 2675).

Notele de clase generali, obținute cu finea anului, au fost următoarele:

a) Școala de băieți

Clasa	II	2 f. bine,	5 bine,	14 suficient,	8 nesuficient	=29
"	III	5 "	7 "	7 "	5 "	=24
"	IV	1 "	3 "	4 "	4 "	=12
"	V	3 "	2 "	6 "	— "	=11
"	VI	1 "	3 "	— "	— "	= 4
Suma		12 f. bine,	20 bine,	31 suficient,	17 nesuficient	=80;

b) Școala de fete.

Clasa	II	9 f. bine,	9 bine,	6 suficient,	6 nesuficient	=30
"	III	3 "	10 "	8 "	1 "	=22
"	IV	7 "	9 "	2 "	2 "	=20
"	V	5 "	— "	— "	— "	= 5
"	VI	3 "	— "	— "	— "	= 3
Suma		27 f. bine,	28 bine,	16 suficient,	9 nesuficient	=80;

Examenul final s'a ținut la 21 maiu, fiind prezenți 72 elevi din clasele superioare și 76 eleve.

În anul școlar 1902/3 au fost înregistrați la toate școlile 242 elevi și anume: a) Școala de băieți 84 elevi (cl. II=33, III=23, IV=19, V=5, VI=4); b) Școala de fete 80 eleve (II=26, III=24, IV=15, V=12, VI=3 el.) c) Școala mixtă (cl. I și II) 34 prunci și 44 fete.

La școala de repetiție încă au fost înscriși 47 elevi și 48 eleve.

Zile de prelegeri au fost 163 (326 preleg.) cotidiene și 46 repetiție (la fete 58?) cercetate în mediu regulat de 66 băieți (80%) și 48 fete; ¹⁾ neregulat 15 elevi (19%) și 30 eleve, nicidecât 1 elev (1%) și 2 eleve, iar la

¹⁾ Datele referitoare la notele finali pentru școala mixtă lipsesc.

repetiție regulat 26 elevi (43%), neregulat 14 elevi (23.5%) și nicidecât 18 elevi (33.5%).

Absenții au fost 4594, din cari scuzate 3713, iar raportate la pedeapsă 589, acestea la băieți, iar fetele au absentat 4583 preleg., din cari au fost scuzate 2538.

Notele de clasă, obținute cu finea anului, au fost următoarele :

a) Școala de băieți.

Clasa	II	4 f. bine,	1 bine,	17	suficient,	11	nesuficient	=33
"	III	3	"	6	"	8	"	=23
"	IV	1	"	6	"	7	"	=19
"	V	2	"	2	"	1	"	=5
"	VI	2	"	2	"	—	"	=4
Suma		12 f. bine,	17 bine,	33	suficient,	22	nesuficient	=84;

b) Școala de fete.

Clasa	II	3 f. bine,	10 bine,	9	suficient,	4	nesuficient	=26
"	III	4	"	6	"	5	"	=24
"	IV	4	"	8	"	3	"	=15
"	V	3	"	7	"	2	"	=12
"	VI	2	"	1	"	—	"	=3
Suma		16 f. bine,	32 bine,	19	suficient,	13	nesuficient	=80;

Examenul final s'a ținut în 26 maiu n., fiind prezenți 63 elevi din clasele superioare și 60 eleve.

În anul școlar 1903/4 au fost înregistrați la toate școlile 251 elevi și anume: a) Școala de prunci 80 elevi (cl. II=32, cl. III=26, cl. IV=16, cl. V=5, cl. VI=1); b) Școala de fete 78 (cl. II=35, cl. III=19, cl. IV=18, cl. V=3, cl. VI=3); Școala mixtă 47 copii, 46 fete. La școala de repetiție au fost înscriși 50 elevi și 42 eleve.

Zile de prelegeri au fost 154 sau 308 preleg. la școala de copii¹⁾, cercetate în mediu de 63 elevi regulat (79.5%), 14 elevi (17.5%) neregulat și 3 elevi (3%) nicidecât, iar la repetiție 28 elevi (46%) regulat, 12 elevi (20%) neregulat și 10 (34%) nicidecât. Absenții au fost la școala de

¹⁾ După pensionarea inv. definitive, urmând mai multe provizore, datele statistice nu au fost destul de perfecte.

băieți 4512, din cari scuzate 2941, iar arătate 1235. Fetele au absentat 5936 preleg. din cari s'au scuzat 3061 absenții.

Prelegerile au fost controlate odată (10 V) de către inspectorul regesc, iar câte de două-două ori de către inspectorul tractual (27/X și 22/II) și de către directorul local (2/XII și 29/XII).

Cu finea anului școlar 1903/4 a fost introdus »Planul de învățământ« votat în (ședința) congresul național la 8/21 oct. 1903, care cu puțină abatere s'a fost propus și mai înainte, fiind școala — în parte — divizată.

Notele generale de clasă, cu finea anului, au fost:

a) Școala de copii.

Clasa	II	3 f. bine,	7 bine,	14 suf.	7 nesuf.	1 a	părăsit școala
"	III	3 "	2 "	12 "	6 "	2 "	" "
"	IV	3 "	3 "	6 "	3 "	1 "	" "
"	V	1 "	2 "	2 "	— "	— "	" "
"	VI	— "	1 "	— "	— "	— "	" "

b) Școala de fete.

Clasa	II	3 f. bine,	7 bine	19 suficient,	6 nesuficient
"	III	1 "	6 "	10 "	2 "
"	IV	1 "	5 "	8 "	4 "
"	V	1 "	— "	1 "	1 "
"	VI	1 "	1 "	1 "	— "

c) Școala mixtă (cl. I—II) 45 băieți și 41 fete (7 neclas.)

Examenul final s'a ținut la 12/25 maiu, fiind prezenți 70 elevi (cl. II=27, III=22, IV=15, V=5, VI=1)

În anul școlar 1904—5 au fost înscriși la toate școlile 258 elevi și anume: a) Școala de copii 84 (cl II=21, III=29, IV=19, V=11, VI=4); b) Școala de fete 80 (II=32, III=25, IV=10, V=10, VI=3); c) Școala mixtă 94 elevi pentru despărțământul cotidian, iar la repetiție 27 băieți și 33 fete.

În acest an au fost 158 zile (316 prel.) cotidiene și 40 de repetiție, cercetate în mediu regulat de 60 elevi (71⁰/₀), nereg. 20 elevi (24⁰/₀) și nicidecât 4 (5⁰/₀), iar la

repetiție 10 reg. (21%), 17 nereg. (25%) și nicidecât 21 (44%).

Absenții au fost la toate trei școalele 18808, din acestea s'au scuzat 15181, iar 3627 au fost raportate spre a fi pedepsiți părinții renitenți. Dintre toți obligații numai unul singur n'a lipsit nici o zi. Absențiile multe au provenit și din împrejurarea, că în lunile de primăvară a grasat »tusa«, care a reținut dela școală mulți elevi.

Notele obținute, cu finea anului școlar, au fost următoarele :

a) Școala de băieți.

Clasa	II	—	f. bine,	5	bine,	8	suficient,	8	nesuficient
"	III	1	"	6	"	14	"	8	"
"	IV	2	"	2	"	7	"	8	"
"	V	2	"	2	"	2	"	5	"
"	VI	3	"	1	"	—	"	—	"

b) Școala de fete.

Clasa	II	2	f. bine,	10	bine,	17	suficient,	3	nesuficient
"	III	2	"	8	"	9	"	6	"
"	IV	1	"	4	"	3	"	2	"
"	V	1	"	3	"	5	"	1	"
"	VI	1	"	2	"	—	"	—	"

Între obligații de 12 ani au fost 17 prunci și 18 fete (III=2+5, IV=6+2, V=5+8, VI=4+3).

Examenele finali s'au ținut în 27 maiu.

În anul școlar 1905/6*) au fost înregistrați 245 obligați (116 copii și 129 fete) la școala cotidiană și 77 de repetiție (37+40). Școala de băieți cu 84 elevi, cea de fete cu 80; iar școala mixtă cu 81 elevi (32 copii și 49 fete).

În decursul anului s'au ținut 314 prelegeri (157 zile) cotidiene și 44 de repetiție, cercetate în mediu: regulat

*) Din eroarea culegătorului tipograf și a corectorului s'a strecurat, în Nr. 10, în loc de ani 1895/6 și 1896/7 s'au pus 1905/6 și 1906/7.

66 eleve (79%), neregulat 13 (15%), nicidecât 5 (6%), iar la repetiție: 55% regulat, 30% neregulat și 15% nicidecât. Absenții au fost 13012 (pruncii au avut 7954, iar fetele 5058) dintre cari s'au scuzat 11538. Școalele au fost vizitate peste an: odată de cătră inspectorul regesc, de două ori de cătră protopresbiter ca inspector tractual și de mai multe ori de cătră președintele comitetului parohial și directorul local. Starea sanitară au fost îndestuitoare, cu toate acestea n'a fost un singur obligat, care să nu fi rămas dela prelegeri.

Notele finale au fost următoarele :

a) Școala de băieți.

Clasa II	—	f. bine,	7	bine,	7	suf.,	7	nesuf.,	3	rămași afară	=24	
"	III	5	"	8	"	8	"	2	"	3	"	=26
"	IV	2	"	4	"	8	"	6	"	1	"	=21
"	V	2	"	2	"	5	"	1	"	—	"	=10
"	VI	1	"	1	"	—	"	—	"	1	"	= 3

b) Școala de fete.

Clasa II	5	f. bine,	12	bine,	5	suficient,	1	nesuficient	=23	
"	III	7	"	22	"	7	"	2	"	=38
"	IV	4	"	5	"	3	"	—	"	=12
"	V	2	"	3	"	1	"	—	"	= 6
"	VI	1	"	—	"	—	"	—	"	= 1

Examenul final s'a ținut în 26 maiu (școala de prunci) și 7 iunie (școala de fete și mixtă).

În anul școlar 1906/7 au fost înregistrați 250 obligați (120 copii și 130 fete) la școala cotidiană și 78 (48+30) la școala de repetiție. Școala de băieți 80 obl., școala de fete 90, iar școala mixtă 80.

Prelegeri cotidiene s'au ținut 316 (158 zile), cercetate în mediu: regulat 62 obl. (78%), neregulat 15 (18%), nici-

decât 3 sau (4%), iar la repetiție s'au ținut 44 prelegeri, cercetate în mediu, regulat 27 (54%), neregulat 9 (27%). Absenții la toate școlile au fost 11731 la cotidiană și 12211 la repetiție, din cari s'au scuzat 3431 cotidiani și 824 la repetiție.

Notele finale au fost următoarele :

a) Școala de băieți.

Clasa	II	1	f. bine,	4	bine,	9	suficient,	13	nesuficient	=27
"	III	1	"	9	"	10	"	6	"	=26
"	IV	3	"	4	"	6	"	3	"	=16
"	V	1	"	2	"	2	"	3	"	= 8
"	VI	3	"	—	"	—	"	—	"	= 3

b) Școala de fete.

Clasa	II	1	f. bine,	13	bine,	9	suficient,	6	nesuficient	=29
"	III	4	"	12	"	11	"	9	"	=36
"	IV	3	"	6	"	4	"	1	"	=14
"	V	2	"	2	"	3	"	—	"	= 7
"	VI	2	"	1	"	1	"	—	"	= 4

c) Școala mixtă.

Clasa I 35 copii și 34 fete, clasa II 5 copii și 6 fete.

Examenul final s'a ținut în 20 maiu la școala de băieți și în 1 iunie la școala de fete și la școala mixtă.

În anul școlar 1907/8 au fost înregistrați 241 obligați la școala cotidiană, din cari au rămas până la finea anului 217, iar la repetiție au fost înscriși 58 băieți și 42 fete.

În acest an s'au început a se propune obiectele de învățământ după »noul plan« ministerial, impus prin legea școlară din 1907, iar ordul orelor a fost următorul :

Religia*)	s'a propus	3	ore	la	săptămână.
L. română	»	6	»	«	»
L. maghiară	»	12	»	»	»
Matematica și	}	4	»	»	»
Geometria					
Geografie,	}	2	»	»	»
Istoria,					
Constituția	}	2	»	»	»
Istoria nat.					
Economia	}	1/2	»	»	»
Fizica					
Desemnul	}	1/2	»	»	»
Caligrafia					
Cântarea	»	1/2	»	»	»
De tot		30 ore la săptămână.			

În decursul anului s'au ținut 318 prelegeri cotidiene și 48 de repetiție, cercetate în mediu regulat 56 școlari (75%), neregulat 16 școlari (21%) și 3 nicidecât (sau 4%) la cotidiană, iar la repetiție 48% regulat, 16% neregulat, 36% nicidecât. Absenții au fost de tot 11591 la cotidiană și 2168 la repetiție. Au fost scuzate 7941 cotidiani și 901 la repetiție, iar din cele nescuzate s'au absolvat 1922, s'au admoniat 1702 și s'au pedepsit 1293 cu suma de 161 cor.

Vizitarea școalelor s'a făcut ca și în trecut.

Notele finale au fost următoarele:

a) Școala de băieți.

Clasa II	1	f. bine,	6	bine,	9	suficient,	6	nesuficient	=22
„ III	3	„	3	„	9	„	8	„	=23
„ IV	5	„	3	„	11	„	1	„	=20
„ V	1	„	4	„	1	„	2	„	= 8
„ VI	1	„	1	„	—	„	—	„	= 2

*) În toate timpurile, studiul religiunii a fost propus de către învățătorii respectivi.

b) Școala de fete.

Clasa II	1 f. bine,	7 bine,	17 suficient,	2 nesuficient	=27
" III	4 " "	12 " "	9 " "	4 " "	=29
" IV	2 " "	10 " "	2 " "	3 " "	=17
" V	1 " "	2 " "	1 " "	— " "	= 4
" VI	1 " "	2 " "	— " "	— " "	= 3

c) Școala mixtă.

Clasa I=45 (22+23). Clasa II=17 (11+6).

În toate clasele repetenți au fost 19 băieți și 27 fete =46.

Examenul final s'a ținut în 31 maiu la școala de băieți, iar în 7 iunie la școala de fete și la școala mixtă.

În anul 1908/9 au fost înregistrați numai 97*) băieți și 118 fete, de tot 215 la cotidiană, iar sistându-se școala de repetiție, din 116 (57+59) obligați n'au fost înscriși nici unul.

În decursul anului nu s'au ținut numai 276 prelegeri (138 zile) cotidiene, căci lățindu-se între băieții din comună morburile epidemice, difteria și vărsatul (variola), prelegerile s'au sistat încă la 6 maiu și nu s'au mai deschis — fiind aproape toți obligații bolnavi — până cu începutul anului școlar 1909/10. În decursul timpului — până s'au sistat prelegerile — au fost 12.697 absenții, din cari s'au scuzat 9268 (2715 sc. de băieți, 3193 fete și 3360 la școala mixtă).

Calculii meritați pe semestre îmbinate au fost următorii :

a) Școala de băieți.

Clasa II	1 f. bine,	4 bine,	8 suf.,	2 nes.,	4 au p. școala,	=19
" III	1 " "	6 " "	9 " "	6 " "	7 " "	=29
" IV	1 " "	3 " "	4 " "	2 " "	2 " "	=12
" V	2 " "	3 " "	2 " "	— " "	3 " "	=10
" VI	1 " "	1 " "	2 " "	— " "	1 " "	= 5

*) La începutul anului au fost mai mulți obligați înscriși, dar au trecut la școala de stat, de unde au venit alții îndărăt, deci numai numărul final e considerat.

b) Școala de fete.

Clasa II	2	distins,	4	laud.,	4	bine,	3	suficient,	5	nesuficient	=18	
"	III	3	"	8	"	7	"	5	"	8	"	=30
"	IV	2	"	5	"	5	"	2	"	3	"	=17
"	V	—	"	2	"	1	"	—	"	2	"	=5
"	VI	2	"	1	"	—	"	—	"	—	"	=3

c) Școala mixtă cl. I 48 (23+25) cl. II 18 (7+11).

*

Incepând cu anul școlar 1884/5 până cu finea 1908/9, adică în 25 ani, au cercetat prelegerile la școala (școalele) română din Măderat 729 băieți și 671 fete, de tot 1400 obligați. Din aceștia au absolvat cursul primar (împlinind etatea de 12 ani) 621 băieți și 562 fete, de tot 1183. Au reposat în restimp 81 băieți și 86 fete, mai rămânând în viață — dela 12 ani până la 37 ani — 540 bărbați și 476 femei, dintre cari știu carte: 95% bărbați și 75 fem.

Încă în anul 1892 s'a pus bază la «biblioteca populară», care conține o mulțime de cărți acomodate pentru priceperea școlarilor și cu deosebire acelor de repetiție, cari treptat — treptat s'au deprins cu cetitul cărților și aceștia devenind bărbați, și-au procurat singuri cărțile de cetit, iar mai în urmă ziarele populare.

Prin datele statistice arătate, s'a pus activitatea școalei într'o lumină care arată calea ce a făcut-o până aci și care formează un period de desvoltare destul de îmbucurătoare, care ar putea să facă cinste și unei școale care nu s'a luptat nici cu un fel de neamuri. — Dacă vom cercă însă realitatea, — comparând reasumările statistice cu rezultatele finale ale activității puterilor didactice, — vom constată: că truda prestată atât în școala cotidiană cât și periodic în școala de repetiție, nu a avut succesul, care s'ar putea aștepta să-l vadă ceice au fost cu atențiune un sfert de veac la mersul învățământului, — pentrucă puțini elevi au rămas cu cunoștințele câștigate în școală, cei mai mulți negligându-le total — și puțini (din înce-

putul periodului — câțiva, cei mai mulți, mai târziu) au continuat să-și înmulțască cunoștințele prin citirea cărților folositoare și a gazetelor moralizatoare. Aceasta se explică însă prin deosebita libertate ce i-se dă tineretului atât de către părinții nepricedători, cât și de societatea de azi, care face cale plină de greșuri, și apoi îi dă titlul, de cultură independentă.

*

Că școala să aibă menirea, cu deosebire școala noastră confesională — și mai ales în împrejurările actuale — trebuie pusă cu totul pe altă bază și să i-se deie altă direcție. Nu sunt suficiente numai noțiunile și elementele de cunoștințe date de către învățător întră păreții școlii, — fie acele cât de precise — ci trebuie aplicate și la viața practică, căci numai așa se vor observa roadele. Aceasta s'ar putea face așa, dacă, după ce elevii au trecut peste anii obligați la școală — *să-i formăm în societăți culturale, să le dăm de citit*, dar să alegem ce voim să le dăm, căci lectura neînțeleasă ori greșit înțeleasă, poate să strice mai tare de cât cum ar fi când n'ar ști nimic; de aceea, e foarte recomandabil, că conducătorii firești dela sate, să nu lase tinerii trecuți prin școală de capul lor, ci să-i pună la muncă intelectuală; lucru, care ei bucuros îl fac numai să fie tratați cum se cuvine, — fiecare după priceperea și purtarea lui.

Autoritățile noastre bisericesti de atâtea ori au atras atențiunea, ba chiar au recercat carporațiunile confesionale dela sate, ca să formeze »biblioteci școlare« ori biblioteci populare«, cari sigur ar stă în legătură cu societățile de lectură, — dar trist de tot — că în foarte puține locuri s'au ascultat acel sfat părintesc și binevoitor.

Școala noastră va putea să existe numai atunci, dacă va avea sprijinitori desinteresati, dar pe aceștia trebuie să-i creștem și să-i cultivăm. Oameni cu carte avem și azi, dar ce folos? că chiar *oamenii cu multă carte* ar închină școala confesională... numai să nu o susțină, — să aibă spese cu ea. Cultura inimii ne lipsește peste tot,

chiar și la mulți, cari formează parte din clasa inteligentă cum s'ar zice. Iar aceasta provine din împrejurarea, că afară de literile moarte, cari iau dat cunoștințele pentru atare carieră, în colo nu și-au mai obosit creerii și cu alte cunoștințe, cari să-i lărgească orizonul intelectualității. Așa nu mai merge, căci continuând calea începută decurând, vom ajunge unde au fost strămoșii înainte cu o sută de ani! Chiar și în cazul când vieața școalei conf. se finește, nu-i permis a se lăsa să înceteze lățirea cunoștințelor folositoare între tinerimea adultă.

Am zis și mi-am ușurat inima.

Măderat, 7/20 noemvrie 1909.

Petru Vancu,
învățător.

INFORMAȚIUNI

Alegerea de episcop dela Caransebeș. Dupăce nici alegerea a doua de episcop dela Caransebeș nu a întimpinat aprobarea prea înaltă, Sâmbătă, 21 Nov. (4 Dec.) a. c. ziua „Intrării în biserică“, sinodul eparhial al diecezei Caransebeșului, sub prezidiul I. P. C. Sale părintelui arhimandrit *Filaret Musta*, ca mandatar mitropolitan, a făcut a *treia* alegere. S'au dat de tot 58 de voturi. Dintre aceste P. C. Sa părintele protosincol *Dr. Elie Miron Cristea*, dela Sibiiu, a întrunit 31 voturi. P. C. Sa părintele protosincol *Dr. Iosif Olariu*, director seminarial în Caransebeș, 24 voturi, 3 bile au fost albe. În urmare s'a declarat ales episcop al diecezei Caransebeșului P. C. Sa părintele protosincol *Dr. Elie Miron Cristea. Intru mulți ani stăpâne!*

Sărbări culturale-naționale în Arad. Sâmbătă, 27 Nov. n. a. c. Aradul a fost centrul unor frumoase și înalțătoare sărbări culturale-naționale la cari au luat parte fruntași și oaspeți distinși din toate părțile, până și din România. În ziua aceasta adecă s'a sfințit frumosul palat al ziarului „*Tribuna*“, zidit la stăruința de fier a neobositului fruntaș *Dr. Nicotae Ōncu*, deputat dietal, pe locul vechei și necorespunzătoarei case de mai înainte, din strada Deák Ferenc Nr. 20.

Actul sfințirii s'a efeituit la oarele 12 în prezența unui public foarte ales și număros de cătră P. C. Sa părintele protosi n-

cel Roman R. Ciorogariu, asistat de P. O. D. Procopie Givulescu, protopopul Radnei și O. D. Traian Vațian, preot în Arad.

Dintre deputații naționaliști erau de față: Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Nicolae Oncu, Dr. Ștefan C. Pop, Dr. Milan Hodja, Vasile Goldiș, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Aurel Vlad, Dr. Vasile Damian și Dr. Nicolae Șerban, apoi primarul din Craiova I. Ciocăzan; C. Mille și I. Russu Abrudanu, dela ziarul „Adevărul” din București; I. Popescu, reprezentantul sindicatului ziaristilor din România; I. Dumitrescu-Câmpina, dela ziarul „Universul” din București; Al. Nicolau și T. Băloiu, advocați din Caracal-România, precum și alți mulți fruntași, preoți, învățători și țărani din loc și jur.

După sfințire, la 1 oară d. a., s'a ținut la „Crucea albă” un prea reușit banchet, la care au luat parte peste 200 persoane. În decursul banchetului s'au rostit mai multe toast, care de care mai frumoase și însulețitoare, de cătră: Dr. Oncu, Goldiș, Bolcaș, poetul Goga, Dr. Lucaciu, Dr. St. C. Pop, Hodja, primarul Ciocăzan, Mille, Bontescu, D. Stoica, Bocu și Dr. Maniu.

S'a vorbit despre multe bune și frumoase. Școalei însă, ca totdeauna în trecut așa și la aceste sărbări, nu i-a dat nime nici o importanță. Școala și învățătorul său totdeauna a fost și este, dacă a fost și este, chestia cea din urmă de preocupare a oamenilor. Macăr că toți, acesteia avem să-i mulțumim diferitele poziții ce ocupăm. Imprejurarea aceasta a observat-o până și țărani prezenți, dintre cari unul, în fața unui ales grup de inteligenți, a comentat-o cât se poate de nefavorabil.

Seara, la oarele 8^{1/2}, „Reuniunea femeilor române din Arad și jur” a aranjat din acest incident și cu concursul mult apreciatei cântărețe Dna Cosma din Timișoara, vestitul tenorist V. Popoviciu preot în Oradea-mare, Dna Marilina Bocu, Cav. Ferrari D'Albaredo dela teatrul din Arad, teologul Popescu și a dlui Liviu Tempea din Sibiu, tot la „Crucea albă”, o prea succasă audițiune literară și muzicală în favorul școalei superioare de fete din Arad.

În ziua următoare, Duminecă la 11 oare a. m., s'a făcut apoi un pios pelegrinaj la mormântul ziaristilor răposați: Augustinii și Brânda înmormântați în cimiterul din Arad, unde a vorbit cu inimă deputatul Vasile Goldiș.

† Augustin Bunea, savantul canonic și academician dela Blaj numai este între cei vii. Marți, 17/30 Nov. a. c., a trecut în mod subit la cele vecinice. Prin moartea lui s'a făcut un gol adânc simțit nu numai în sânul bisericei unite, a cărei podoabă eră, ci și în șirul luptătorilor de seamă ai întregului nostru neam

românesc a cărui greu și mult prețuit frunț a fost. Perderea lui prin urmare e de douăori adânc simțită.

Inzestrat dela Dzeu cu mari și bogate daruri sufletești, Augustin Bunea a fost predestinat să fie totdeauna și în tot locul în frunte și iată soartea nemiloasă îl răpește din mijlocul nostru atunci, când mai mult se simțea lipsa lui; atunci, când nime nici nu visă de aceasta, fiind el până în oara morții în deplina vigoare. Nu este deci român, care să nu deplângă moartea acestui mare fiu al neamului său, precum n'au fost nici momente mai însemnate din viața poporului nostru unde și la cari neuitatul și mult apreciatul istoric Bunea să nu-și iee și el partea sa, distingându-se în totdeauna, cu fapta și cu cuvântul.

În veci amintirea lui!

† Colegul nostru, *Gheorghe Popoviciu*, învățător în Bătănia, notarul general al Reuniunii noastre învăătorești, a fost în zilele trecute greu lovit de soarte. Joi, 12 Nov. n. a. c., a pierdut pe drăgălașa și mult iubita sa fiică *Minerva*, care abia a împlinit vârsta de un an. Vrăstă, în care îți lasă cele mai dulci și doioase amintiri. Îndeosebi mama ei, sârmană mamă, se simte greu atinsă și neconsolată.

Numai cine a întâmpinat astfel de lovituri poate și e în stare să înțeleagă durerea lor.

Intristatei familii trimitem condolențele noastre sincere!

Desp. nostru prot. Arad și-a ținut estimp adunarea sa de toamnă la 13 Nov. n. a. c. în Arad, școala din centru. Conferinței i-a premers chemarea Duhului sânt, săvârșită de P. O. D. protopop tractual, părintele *Vasile Belez*. După sfânta slujbă, presidentul desp., *Ioan Vancu*, în cuvinte alese și bine simțite, în cari îndeamnă pe învățători la muncă rodnică și serioasă pentru biserică și neam, deschide adunarea. Eră să urmeze acum instructiva prelegere din *dezemn* a învățătorului-director școlar *Iosif Moldovan*, așteptată cu mult interes de cei prezenți. După-ce însă prelegerile în școalele din Arad erau sistate din cauza grăsării difteritisului, aceasta interesantă prelegere s'a amânat pe altă ocaziune.

Să cetesc apoi trei lucrări bine reușite și anume: „Eminescu ca pedagog“; de *Nicolae Cristea*, „O pagină din activitatea școlară a mitropolitului Șaguna“, de *Petru Colțeu*, ambii învățători în Mândruloc și „Care este cauza puținului interes manifestat de unii membrii față de reuniune“, de *Vicentiu Guleș*, inv. în Șeitin. Au urmat chestiuni curente, între cari desbatere asupra programei de activitate anuală pentru anul școlar 1909 - 10. S'a ales o comisiune pentru elaborarea planului de învățământ

din Limba română, ordinar de ad. gen. trecută. S'au luat dispoziții pentru continuarea instruirii analfabeților și a prelegerilor populare luate de adun. gen. încă de an în programa activității reuniunii. S'au încasat taxele și s'a improvizat o frumoasă colecție pentru fondul monumentului *Teodor Ceantea*.

De față la adunare au fost aproape toți membrii. A făcut o bună impresiune prezența P. C. Sale părintelui *Roman Ciorgariu*, protosincol, director seminarial, care a venit între învățători însoțit de d.ii profesori *Dr. Pipos, Dr. Suciu, Dr. Iacob, Mihulin și Micula* în fruntea elevilor din cursul al VI-lea preparandial. Proxima adunare se va ține în *Sâmbăteni*. Asupra acestei conferințe, P. C. Sa părintele protosincol: *Roman Ciorgariu*, îndemnat de dragostea ce pururea o nutrește școalei românești, scrie o apreciere binevoitoare în nr. 45 a. c. din „*Biserica și Școala*“.

Alegere de învățător. În 1/14 nov. a. c. s'a ținut în comuna Ghioroc alegere de învățător. Încă înainte de a se începe serviciul dumnezeesc, se vede o mișcare neobișnuită, par'că aveă să se întâmple un act din care ghiorocanii nu avuseră parte. În mijlocul acestei curiozități, se face chemarea Duhului sfânt de protopopul tractului Pr. Givulescu, căreia îi urmează alegerea. Au fost doi candidați, *Silviu Ganea și Gheorghe Mihuța*; cel dintăiu capătă 1 vot, iar ultimul 64 voturi, prin ce *Mihuța s'a declarat de ales*. Alegerea a decurs în cea mai exemplară ordine. Trecând actul alegerii, a urmat un prânz comun, la care iau parte mai mulți alegători; mai în urmă o adevărată sărbătoare. Cu mic, mare strigau pe stradă și în curtea școalei: „*Trăiască Mihuța*“. A invrednicit D-zeu și aceasta comună a-și alege un învățător, care până acum lipsise. Ziceau unii și alții dintre alegători: „*Suntem puțini, dar vom să avem școala noastră, singurul focal de cultură ce avem, ce vom susținea-o între toate împrejurările grele*“. Sărbarea a ținut până seara, când fiecare s'a reîntors acasă cu liniștea sultească, că au și ei învățător și școală.

Solviri. *Fondul T. Ceantea.* Ioan Georgia, protopop 3 cor., Atanasie Popovici și George Popovici, preoți câte 1 cor., Dimitrie Popovici, preot 2 cor., Valeriu Apătean, agronom în România 2 cor. Învățătorii: Pavel Dirlea, Vasiliu Augustin, Iulia Dirlea, Pavel Leu, Petru Zoțiu, George Rufu, Teodor Mișcoiu, Petru Hereț, Toma Sirca, Ioan Tau, Mircea Albu, Vasiliu Vlădica, Gerasim Balint, Ioan Marta și preotul Simion Bulcu câte 1 cor., iar Nicolae Păsulă 5 cor., Dimitrie Boar, Teodor Leucuța, Ioan Caba, Ioan Bele, Stefan Capra, P. Roșu, Ioan Ivan, Iulian Pagubă, Aurel Guiu, G. Iancu, P. Stana, Elena Murgu, Vicențiu Pantoș și Gavrița Păpluca, ambii preoți, câte 1 cor. Pentru *Organ. Despărțământul*

Belinț al reuniunii învățătorilor bănățeni din stânga murășului și Demian Sebeșan 10 cor.

Un abecedar. *Münchener Fibel.* Herausgegeben im Auftrage der K. Lokalschulkommission (Verlag von C. Schnell, München).

Descripție: Una din nostimadele didactice cele mai cu haz: o carte oficială, ilustrată de Hengeler, pe care-l găsim des în — *Fliegende Blätter!* Ariciul are baston și lulea; șoarecele e în frac și cu umbrelă în mâni; iepurele are picioare de comisionar și duce în spate o coșară cu ouă; iată și automobilul lângă un măr cât roata aceluia; o pasere cu pălărie și cravată admiră un băiat în leagăn; pe melc călărește o albină; un băiat urecat pe scaun, strigă la telefon — la litera *t*. Cuvântul normal nu se scrie, se găsește cu elevii.

La pag. 41 se termină literile mici de mână. Cuvintele de mai multe silabe nu se alterează de loc. Indicația, că începe o silabă nouă se dă printr'un semn convențional: =.

În textul tipărit silabele sunt indicate până la sfârșitul cărții prin spațieri mari.

Literile mari scrise și tipărite se dau deodată. Bucățile de cetire sunt scurte.

Amănunte: 1. Ilustrațiile sunt colorate; dar în contraste vii; d. e. un tren plecând, în trei colori.

2. Două-trei povești, dintre care a copiilor rătăciți în pădure și călăuziți de licurici până acasă este foarte drăguță. (Revista gen. a învățământului a. IV. 1908 nr 4 pag. 296).

O vorbă. Pe vară rândunele sunt în climatele noastre; iar pe iarnă frigul le gonește și se duc. Aceasta este o adevărată asemănare cu prietenii mincinoși; *ei sunt ai noștri pe cât zilele noastre sunt luminoase și senine, și se fac nevăzuți îndată ce văd, că norocul se întoarce împotriva noastră.* (Albina).

Un exemplu. Emiliu Lepid, care a fost de câte-va ori consul, adecă conducător în statul Romanilor, a avut multe certuri și prigoniri cu un alt bărbat tot așa de însemnat numit Fulviu Flaccu. A venit peste câtă-va vreme prilejul ca amândoi să fie aleși în marea slujbă de censori. Atunci s'au lăpădat de toată vrășmășia, judecând, că *doi oameni însofiți pentru slujbe publice, nu trebuie să fie despărțiți prin uri particulare.* (Albina).

Domnii prezenți ai desp. protopopești sunt rugați să binevoiască a trimite biroului central protocoalele adunărilor de toamnă dimpreună cu lista *complectă* a membrilor din despărțământul ce-l conduc (membri ordinari, fondatori și ajutători).

Tabla de materii

pe anul 1909.

A) *Oficioase.*

	pag.
1. Regulamentul pentru afacerile interne ale reuniunii	173
2. Convocare la adunarea generală a XIX-a	217
3. Raportul general despre activitatea reuniunii învățătorilor români, dela școalele elementare ortodoxe din protopopiatele aradane pe I—VII 1908/9	219
4. Raportul cassarului și a bibliotecarului	243
5. Raportul controlorului	247
6. Cuvântul de deschidere al președintelui I. Moldovan, ținut la adunarea generală din Curticiu	266
7. Protocol luat în adunarea generală a XIX, ținută la Curticiu	309
8. Situația școalelor noastre, de Iosif Stanca	328
9. Părerii în o chestie importantă, de Ioan Crișan	336
10. O propunere, de T. Cherechian	419
11. O scurtă reprivire asupra înaintării în cultură a omenimii în raport cu educația generală a popoarelor, de Pavel Dârlea	420

B) *Studii și tractate.*

12. Părerii despre educațiune, de P. F. Dârlea	3
13. Simplificarea materialului, de învățământ de Dimitrie Boariu inv. Nădab	21
14. Ceva despre cetit în școala poporală, de Teodor Mariș, învățător în Târnova	26
15. In jurul prelegerilor practice, de Iosif Stanca, învățător în Roșia	41
16. Școala și îndreptarea răul social, de P. F. Dârlea	48 și 408

	pag.
17. Simplificarea materialului, de învățământ de g.—n.	68
18. Spicuri din reviste pedagogice, de P. Vancu, învățător în Măderat pag. 55, 80, 107, 138 și	209
19. Intrebuințarea metodului direct la învățarea limbei magiare, de g.—n.	96
20. Scrisore de g.—n.	117
21. Metodul direct la învățarea limbei magiare, de „Unul dintre părinători“	120
22. Istoria școlii române din Măderat, de P. Vancu, 130, 163, 202, 299, 359, 397 și	430
23. Școala și îndreptarea răului social, de g.—n.	156, 344
34. Metodul lui Gabel, de Iosif Stanca	189
25. Metodul direct la învățarea limbei magiare, de „F“	195
26. Noul plan de învățământ, de P. Vancu	248
27. Limba maternă în școala poporală de g.—n.	271
28. Autoritatea învățătorului ca mijloc de disciplină, de George Popa înv.	289
29. Cum prelegea Socrate, de T. Mariș	353
30. Apostolul (poezie), de I. Stanca	386
31. Învățăceii și învățătorul (traducere), de Nicolae Mihulin profesor 390 și	412
32. Metodele aplicate... la propunerea limbei magiare, de Ioan Crișan înv. în Socodor 393 și	416
33. La chestia planului de învățământ, de g.—n.	405

C) *Prelegerii practice.*

34. Maria Terezia, de Herzilia Cadariu, înv. în Măderat	44
35. Trapezoidul sau deltoidul, de P. Vancu	72
36. Cartea funduară, de Ioan Roșu, înv. în Beiuș	198
37. Noi (poezie de Goga), de Iosif Stanca	279

D) *Articlii ocazionale.*

38. In loc de felicitări, de P. Vancu	1
39. Observări critice, de I. Crișan	24
40. Catehizarea, de a.—b. 31 și	100
41. Noul plan de învățământ și învățorii conf., de P. Vancu	65

	pag.
42. Conferințe învățătorești extraordinare, de „Un învă.”	77
43. Ce să facem? de M.	89
44. Învățătorii confesionali în situația actuală, de P. Vancu	93
45. Clipe apuse, de Bujecanul	106
46. Pentru o acțiune similară, de I. Crișan	123
47. La chestia încasării taxelor, de D. Popoviciu	126
48. După 25 de ani, de T. Cherechean	134
49. O curiozitate, de g.—n.	149
50. Sic cogito, de P. Vancu	152
51. Ce e și ce ar trebui să fie?, de dascălul Ch.	159
52. O cuvântare, de X.	170
53. Cursuri literare, de Bujecanul	207
54. Moda în școală, de g.—n.	252
55. În chestia comisarilor, de Ioan Roșu	254
56. Adunarea generală a învățătorilor aradani, de D. Popoviciu	261
• 57. După șasă ani, de Teodor Cherechean	283
58. Scrisoare din Bihor, de Nuțu	295
59. În fața furcilor, de P. F. Dârlea	352
60. Sărbarea centenarului marelui Șaguna, de D. Popoviciu	373
61. Impresiuni dela o conferință, de „Un membru“	389
62. Nu în totdeauna titlu valorează munca, de g.—n.	387

E) Informațiuni.

63. a) Școlare: pag. 33, 34, 35, 62, 84, 112, 113, 141, 143, 144, 182, 183, 213, 214, 215, 256, 257, 259, 366, 361, 401, 403, 404, 442 și 443.
- b) Știri diferite: pag. 35, 59, 62, 63, 111, 113, 145, 183, 212, 214, 215, 258, 259, 264, 302, 303, 304, 360, 363, 369, 400, 404, 440, 442 și 444.
- c) Solviri de abonamente și taxe de membrii: pag. 63, 84, 114, 144, 186, 260, 305, 370, 403 și 443.
- d) Revista literară și bibliografii: pag. 36, 85, 115, 146, 186, 215, 306, 308 și 471.
- e) Poșta redacției: pag. 64, 86, 116, 147, 216 și 404.